

KORXONALARDA INNOVASION JARAYONLARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH

Xakimova Xurshidabegim Ulug'bek qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolaning asosiy maqsadi innovatsiyalar rivojlanayotgan davrda sanoat korxonalarini innovatsion boshqarishda nazariy va amaliy jihatdan o'rganish va asosiy kamchiliklarini bartaraf etish.

Kalit so'zlar: ierarxik darajalar, bozor iqtisodiyoti, innovatsion xizmat, kompleks funksiyalar, moddiy resurs.

Innovatsiyalarni boshqarish tizimi korxonaning raqobatdosh ustunligini belgilovchi iqtisodiy, huquqiy va boshqa omillarning asosiy birikmasidir. Korxonaning raqobatbardoshligi uning bozordagi o'rnini belgilaydi. Raqobatbardosh korxonalar, birinchidan, strategik salohiyat elementlarining to'g'ri ishlab chiqilganligi; Ikkinchidan, korxonalar o'zining raqobatbardoshligini saqlab qolish va uni yuqori darajada ushlab turish uchun atrof-muhitdan qanday qilib yaxshiroq foydalanish kerakligi haqidagi bir qator savollarga javob berishi kerak. Shu sababli, bugungi kunda qayta ishlash korxonalarida boshqaruv tizimi qanday bo'lishi kerakligi haqida yetarli ma'lumot yo'q. Biroq, islohotlar yillarida agrosanoat majmuasining barcha tarmoqlarida chuqur inqiroz yuzaga kelishining sabablaridan biri boshqaruv tuzilmasini o'zgartirdi.

Shu bois, qayta ishlash sanoatini boshqarish tuzilmasining tarmoq prinsipi zamonaviy talablarga javob bermasligi ma'lum bo'ladi. Birinchidan, tarmoq jihati kengroq bo'linmalarining rivojlanishi va shakllanishi bo'lib, tor ixtisoslashtirilgan faoliyatda mehnat xarajatlari ilmiy asoslangan ishlab chiqarishni kafolatlamaydi. Xodimlarning ishchi kuchi, ammo kombinatsiyalangan funksiyalar faqat korxonalar darajasida amalga oshiriladi. Ikkinchidan, turli sanoat tarmoqlarining har bir tarmog'i uchun kadrlar bilan ta'minlashni chuqurroq tayyorlash kerak. Biroq, aksariyat hollarda xodimlarning bilim darajasi belgilangan talablarga javob bermaydi; sanoat birligi shaklida qayta ishlash sanoatini boshqarish bo'yicha davlat organlarining monitoring faoliyatini aniqlaydigan boshqaruv darajasining pasayishiga olib keladigan; Uchinchidan, boshqaruvning haddan tashqari ierarxik darajalari, hokimiyatni taqsimlash, boshqaruv qarorlarini bajarish va buyruqlarni qabul qilish guruhlar sonining asossiz ko'payishiga olib keladi; To'rtinchidan, bo'limlarning nomutanosibligi har bir tarmoq kabi bir xil funksiyalarning takrorlanishiga olib keladi, bu esa ishchi kuchining umumiy funktsionalligini sezilarli darajada oshirishga olib keladi, texnologik, tashkiliy, iqtisodiy va boshqa tadbirlarda ishtirok etadi, shuningdek, boshqaruv xarajatlarning oshishiga olib keladi va boshqaruv samaradorligining

pasayishi. Shu bilan birga, bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarish faoliyatini amalga oshiruvchi har qanday kompaniyalar kompleks funksiyalarga, jumladan, bozorni har tomonlama o'rganish, sotishni tashkil etish, bojxona-huquqiy ish, reklama, tadqiqot va prognozlash, moliyaviy ta'minlash, moliyaviy va tijorat faoliyatini tashkil etish bilan birlashtirilgan bo'lishi kerak. hisob-kitoblar, pul muomalasini tashkil etish va nazorat qilish, kreditlash, soliqqa tortish, hisob-kitoblar va to'lovlarni tashkil etish, boshqa byudjetdan tashqari fondlarni rivojlantirish, yangi kompyuter texnologiyalarini samarali joriy etish zarur. Bunday funksiyalarni birlashtirish orqali ma'lum bir qism mintaqaviy darajada ob'ektiv ravishda amalga oshirilishi kerak.

Bundan tashqari, korxonalar innovatsion jarayonlarni boshqarishni takomillashtirish mexanizmini yaratishi mumkin bo'lgan tegishli tadbirlarni amalga oshirish uchun aniq javobgar bo'lgan tuzilma, muddatlar, resurslar bilan ta'minlash, harakat rejalari tizimiga ega bo'lishi kerak. Korxonada tomonidan chiqarilgan me'yoriy hujjatlar tashkiliy tuzilmaning turli darajalarida, shuningdek, boshqaruv tuzilmasida, moliyalashtirishda aniq belgilanishi kerak. Korxonada innovatsion jarayonni tashkil etish va boshqarish bir qator omillarga, jumladan korxonada innovatsion salohiyatning rivojlanish darajasiga bog'liq. Korxonaning innovatsion potentsialining rivojlanish darajasi, unda ishchi savodxonlik, tadqiqot, vaziyatda ishlanmalar (barcha bo'limlarda innovatsiyalarni rag'batlantirishning kompleks funksiyasida tadqiqot va ishlanmalar), tizim barqarorligi, yangi mahsulotni joriy etish bo'yicha. innovatsion loyihalarni amalga oshirish uchun yetarli mablag' bilan tavsiflanadi. Innovatsion salohiyatni rivojlantirish jarayonida innovatsion rivojlanish bo'limi muhim rol o'ynashi kerak. Ushbu bo'linma o'ziga xos tashkiliy tuzilmaga va maxsus maqomga ega bo'lgan maxsus tayyorlangan xodimlarga ega bo'lishi kerak. Innovatsion bo'linmaning boshqaruv tuzilmasida tashkiliy rejani yangi imkoniyat sifatida qabul qilish imkonini beradigan maxsus tashkiliy bo'linmani yaratish kerak. Bo'linning innovatsion faoliyati innovatsiyalar haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish, strategik dasturlar va istiqbolli yechimlarni ishlab chiqish, yangi innovatsiyalarni rejalashtirish, ishlab chiqarish jarayonini yangi qoidalarga moslashtirishni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, tashkilotdagi yuqori malakali ilmiy xodimlar tijorat sirlarini saqlashga, yakuniy foydalanuvchilarning ehtiyojlariga va ilmiy tadqiqotlar uchun dastlabki ishlab chiqarish imkoniyatlariga e'tibor qaratishga ishonch hosil qilishlari kerak. Chunki malakali kadrlarning ilmiy izlanishlarga yo'naltirilgan faoliyati ishlab chiqarish usullarini muttasil takomillashtirish va modernizatsiya qilishga xizmat qiladi.

Shu sababli, qayta ishlash sanoatining tashkiliy tuzilmasida innovatsion rivojlanish bo'linmasini joriy etish korxonada innovatsion faoliyatini yanada rivojlantirish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Innovatsion rivojlanish bo'limi tuzilmasi innovatsion rivojlanish bo'limi boshlig'i bilan innovatsion rivojlanish bo'yicha menejerning vazifalarini bajaradigan va maxsus tayyorgarlikning asosiy

vazifalarini aniq belgilab beradigan mutaxassislarni o'z ichiga olishi kerak.

Bugungi jahon iqtisodiyotining tobora o'zaro integratsiyalashuvi sanoat korxonalarining raqobat muhitiga moslashuvchan jihatlarini kengroq o'rganish, har tomonlama rivojlanayotgan bozor munosabatlari talablariga mos holda ishlab chiqarishni tashkil etish va samarali boshqarishni zaruratga aylantirmoqda. Tarkibiy o'zgarishlar va iqtisodiyotni liberallashtirish sharoitida faoliyat ko'rsatayotgan sanoat korxonalari milliy iqtisodiyotimizning bir bo'g'ini sifatida respublika iqtisodiyotiga, xalqimizning farovon turmush kechirishiga katta hissa qo'shib kelmoqda.

Innovatsion faoliyatga to'sqinlik qiluvchi va rivojlanishiga sharoit yaratuvchi omillarni o'rganish mamlakatimizda innovatsion jarayonlarni yanada jadallashtirish, zamonaviy, moslashuvchan innovatsion siyosatni olib borish bo'yicha belgilangan vazifalarni bajarish yuzasidan samarali strategik maqsadlarni belgilab olishga yordam beradi. Mamlakatimizda biznes sub'ektlarining innovatsion faoliyati rivojlanish darajasini yuksaltirish uchun iqtisodiyot tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish, modernizatsiyalash, texnik va texnologik yangilashning strategik maqsadlariga mos ravishda yaqin yillar ichida zarur shartsharoitlarni yaratish lozim.

Innovatsion boshqaruvning asosiy vazifalarini amalga oshirishda alohidagi o'zaro aloqa va mantiqiy izchillik vujudga keladi. Masalan, boshqaruvning kommunikatsiya, undovchi sabablar, vakolatlarni boshqa topshirish jarayoni kabi protsessual va sotsial - psixologik vazifalarning ahamiyati keskin oshadi. Innovatsion boshqaruvni tashkil qilish usullari orasida shaxslararo munosabatlar, guruhli dinamika qonunlariga suyanuvchi norasmiy turlar ustunlik qiladilar.

Innovatsion faoliyatga to'sqinlik qiluvchi va rivojlanishiga sharoit yaratuvchi omillarni o'rganish mamlakatimizda innovatsion jarayonlarni yanada jadallashtirish, zamonaviy, moslashuvchan innovatsion siyosatni olib borish bo'yicha belgilangan vazifalarni bajarish yuzasidan samarali strategik maqsadlarni belgilab olishga yordam beradi. Mamlakatimizda biznes sub'ektlarining innovatsion faoliyati rivojlanish darajasini yuksaltirish uchun iqtisodiyot tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish, modernizatsiyalash, texnik va texnologik yangilashning strategik maqsadlariga mos ravishda yaqin yillar ichida zarur shartsharoitlarni yaratish lozim.

Hozirda rivojlangan mamlakatlar sanoat korxonalarida innovatsion faollikni oshirishda investitsiyalarni strategik boshqarishga alohida e'tibor qaratilgan. Natijada muayyan tarmoqlarda sanoat ishlab chiqarishining samarali amalga oshirilishi hisobiga innovatsion faollikni yanada kuchayishi kuzatilmoqda. Chunki sanoat korxonalarida innovatsion mahsulotlar yaratish va xizmatlar ko'rsatish ko'lamini kengayishi o'z navbatida ishlab chiqarish jarayonining yangi ko'rinishlarini joriy qilish, ish o'rinlarni tashkil etish hamda tashqi aloqalarning kengayishiga sharoit yaratadi. Buni sanoati o'sib borayotgan xorij mamlakatlari tajribasida ko'rishimiz mumkin.

Innovatsiyalar asosida korxonaning barqarorligini oshirishga yondashuv

belgilangan bo'lib, turli tarmoqlarga mansub bo'lgan o'zara bog'liq korxonalar guruhidagi vaziyatni tizimli ravishda ko'rib chiqishga hamda innovatsion strategiyasini optimallashtirishga imkon beradi. SHu bilan birga, klaster tuzish: tayyorgarlik ko'rish, analitik, strategik, joriy etish va istiqbolli rivojlanishni prognozlash kabi bosqichlardan o'tiladi. Innovatsiya doimiy ravishda harakatda bo'luvchi, yangi tur mahsulot ishlab chiqaruvchi va yangilanib turuvchi iqtisodiy holatdir. Innovatsion salohiyat iqtisodiy rivojlanishni ilmiy texnikaviy yoki ishlab chiqarish jarayonini amaliy jihatdan tubdan yangilash va takomillashtirishning asosiy omili ekanligidan kelib chiqqan holda, fundamental ilmiy tadqiqotlar asosan iqtisodiyot tarmoqlarini samarali rivojlantirish bo'yicha tegishli iqtisodiy siyosatga asoslangan holda olib borishi lozim.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Salixov S.A. Innovatsion faoliyatni boshqarish. Darslik.-T.: TDIU, 2013 yil.
2. Maxmudov N.M, Xomidov S.O. O'zbekiston sanoati: rivojlanish omillari, tendensiyasi va muammolari. Monografiya.-T.: «IQTISODIYOT», 2017 yil.
3. Мутанов Г.М. Инновации: создание и развитие. - Алматы, Казах университет, 2012, -224 с.
4. Bababekova D.SH, Tursunov.B.O. Korxonona iqtisodiyoti va innovatsiyalarni boshqarish. Uslubiy qo'llanma.-T.:«VneshInvestProm», 2017 yil.